

Västerås kommun

buf@vasteras.se

2017-12-08

Dnr 400-2016:11440

Rektor Herrgårdsskolan

lena.nordberg@vasteras.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av förutsättningar för delaktighet i undervisningen vid Herrgårdsskolan i Västerås kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av *"Förutsättningar för delaktighet i undervisningen"*. Syftet är att *granska och bedöma hur lärare skapar förutsättningar för alla elevers delaktighet i undervisningssituationen.*

De övergripande frågeställningarna är:

1. Vad i undervisningen skapar förutsättningar för delaktighet?
2. Vad i undervisningen skapar inte förutsättningar för delaktighet?

I detta ingår att granska och bedöma på vilka sätt och i vilken utsträckning *undervisningens aktiviteter, lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön* ger eller inte ger förutsättningar för delaktighet för alla elever. Skolinspektionen utgår i den här kvalitetsgranskningen från en definition av delaktighet som omfattas av sex delaktighetsaspekter: tillhörighet, tillgänglighet, samhandling, engagemang, erkännande och autonomi.¹

Granskningen genomförs i en klass i årskurs 5 vid 23 skolenheter. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Herrgårdsskolan,² i Västerås kommun med Västerås kommun som huvudman ingår i denna granskning. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgraskningsrapport.

Skolinspektionen besökte Herrgårdsskolan den 17-19 oktober 2017. Besöket genomfördes av Anders Kennberg och Therése Mineur. Lektionsobservationer samt intervjuer med lärare, elever, rektor och representanter för elevhälsan har genomförts.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter följer en motivering till de viktigaste utvecklingsområdena som Skolinspektionen har identifierat inom ramen för granskningen.³

¹ Se bilaga 2, "Definition av delaktighet".

² Se bilaga 1, "Bakgrundsuppgifter om verksamheten".

³ För granskningens författningsstöd, se bilaga 3.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärares⁴ arbete med att skapa förutsättningar för alla elevers delaktighet i undervisningen fungerar väl inom flera områden, men behöver utvecklas i några delar för att stärka alla elevers möjlighet till delaktighet i undervisningen.

Tabell: Översikt av bedömda utvecklingsområde inom undervisningens aktiviteter, lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön, i förhållande till de sex delaktighetsaspekterna. I gråa fält anges de prioriterade utvecklingsområdena. Vita fält betyder att det inte bedömts vara ett prioriterat utvecklingsområde. Svarta fält betyder att de delaktighetsaspekterna inte är relevanta att bedöma i förhållande till lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön.

	Tillhörighet	Tillgänglighet	Samhandling	Erkännande	Engagemang	Autonomi
Undervisningens aktiviteter			Utvecklingsområde			Utvecklingsområde
Lärares ageranden				Utvecklingsområde		
Omgivningsfaktorer i lärmiljön						

Undervisningens aktiviteter

Granskningen visar att lärare utformar undervisningen så att elever ska känna en *tillhörighet* i klassen. Flertalet lektioner startar med att alla elever, undantaget en elev, deltar i en introduktion. Eleverna i klassen deltar sedan i undervisningen och arbetar med samma ämnen, men är ofta uppdelade i olika grupper, där en del elever ingår i ett mindre sammanhang. Det finns elever som återkommande får sin undervisning av en av klasslärarna i ett annat klassrum och det finns vidare någon elev som får delar av sin undervisning tillsammans med annan lärare. Både lärare, personal i elevhälsan och rektorn arbetar utifrån en strävan om att alla elever ska ha en tillhörighet i klassen. I det arbetet ingår att skapa olika gruppssammansättningar utifrån elevers olika behov. Trots denna strävan finns en risk för att flexibla grupperingar och lösningar istället blir permanenta, vilket kan leda till att alla elevers tillhörighet i klassen inte kan förverkligas.

Lärare utformar undervisningens aktiviteter på ett sätt så att de är *tillgängliga* för alla elever genom att lärare ger en tydlig introduktion av lektionen, vilket främjar elevernas möjligheter att förstå vad de ska göra. Lärare går ofta igenom skriftliga exempel på tavlan och samtalar med eleverna kring dessa. Genomgången av de moment som

⁴ Med lärare avses i beslutet de lärare som har deltagit i Skolinspektionens intervjuer och vars lektioner som har varit föremål för Skolinspektionens observationer.

ska göras ges på samma sätt till eleverna som befinner sig i klassrummet. Lärare kompletterar sedan genomgången med att gå runt till elever som räcker upp handen och svarar på deras frågor. Lärare ser till att elever som behöver kompensatoriska hjälpmedel har tillgång till det under lektionerna, såsom exempelvis datorer med särskilda program. Vidare utgår lärare ofta från elever i behov av särskilt stöd i sin planering och informerar elever och vårdnadshavare om vad som ska ske samt anpassar skriftliga uppgifter inför de moment som ska gås igenom. Däremot anpassar lärare inte utformningen av undervisningen i samma utsträckning till övriga elever, så att alla elever får relevanta uppgifter utifrån sina behov.

Lärare utformar inte undervisningen så att alla elever ges förutsättningar att *samhandla* och interagera med varandra i tillräcklig utsträckning. Undervisningen i teoretiska ämnen omfattas ofta av gemensamma genomgångar, lärarledd undervisning och enskilt arbete medan lärare sällan ger elever möjlighet att arbeta i par- eller grupp. Undantaget är enstaka ämnen där eleverna får arbeta i par, samt i det mindre sammanhanget där elever oftare ges denna möjlighet. Vid de tillfällen elever ges möjlighet att arbeta i par- eller grupper tar lärare alltid ansvar för gruppindelningen.

Vid de tillfällen arbete sker i par eller grupp, planerar lärare för grupper som främjar elevers möjlighet till *erkännade* genom att eleverna kompletterar varandra i arbetet. Lärarna utformar uppgifterna så att arbetet bjuder in alla elever att delta och fullgöra sina arbetsuppgifter.

Lärarna har en del strategier för att stärka elevernas *engagemang* vilket till exempel innebär att de uppmuntrar och bekräftar eleverna i deras arbete. Genom att lärarna introducerar ämnen på olika sätt försöker de göra genomgångarna intressanta. Vidare arbetar lärare med att motivera eleverna genom att tydliggöra vad som väntas av eleverna samt skapa lugn och studiero i klassen.

Lärare främjar inte elevers *autonomi* i tillräcklig utsträckning genom att utforma undervisningen på ett sätt som ger elever möjlighet att utöva sitt inflytande över det som sker i undervisningen. Innehåll och uppgifter är ofta fastställda av lärare utan att elever har fått möjlighet att påverka eller delge synpunkter. Vid enstaka tillfällen ger lärare eleverna möjlighet att välja vilka uppgifter de ska genomföra. I övrigt arbetar eleverna med samma uppgifter, dock inte alltid på samma sätt eller med samma material. Genom att lärare i ett par ämnen ger elever möjlighet att välja bland extrauppgifter när de är klara, samt göra vissa val inom ramen för en i övrigt fastställd uppgift, främjas delvis elevers autonomi.

Lärares ageranden

Granskningen visar att lärare genom ett anpassat och aktivt lärarstöd skapar *tillgänglighet* i undervisningen för alla elever. Lärare återkopplar vid genomgång sådant som gjorts tidigare och ställer kontrollfrågor samt diskuterar olika begrepp för att försäkra sig om att alla elever har förstått. Vidare cirkulerar lärare ofta i klassen och ger stöd till elever som behöver det. Vid enstaka tillfällen uppmärksammar inte lärare alla elever. Lärare uppmuntrar elever till att klara av uppgifterna och ser till att elever som har behov av att använda alternativt material eller kompensatoriska hjälpmedel har möjlighet att göra det. Lärare ger också individuellt stöd till elever genom att exempelvis markera beting till en del elever, samt genom att bekräfta att elever har löst uppgiften rätt.

Lärare ger inte alla elever *erkännande* i tillräcklig utsträckning genom att aktivt arbeta för att alla elever ska bli lyssnade till. Det är främst elever som räcker upp handen som tilldelas frågor. Flera lärare saknar strategier för att bryta det ojämnt fördelade talutrymmet och stödja elever att ta del av det gemensamma talutrymmet. Därför är det ofta samma elever, företrädesvis pojkar, som oftast får ordet under lektionerna. Lärare ger däremot elever erkännande genom att lyssna och uppmuntra andra elever att lyssna till de elever som har ordet. Vidare ger lärare positiv återkoppling till elever och uppmuntrar elever att tro på sin förmåga. Lärare utmanar dock inte alla elever i tillräckligt hög grad utan har ett starkare fokus på omsorg. Detta leder till att elever som har förutsättningar att gå vidare och tillgodogöra sig ytterligare kunskaper inte ges denna möjlighet i tillräcklig utsträckning.

Lärare arbetar till viss del med att ge elever stöd i att utveckla sin *autonomi* genom att tidvis arbeta med att öka elevernas förståelse för deras utveckling och lärande. En del lärare låter elever reflektera över hur det har fungerat under lektionen eller vad de har lärt sig. Andra lärare låter eleverna skriva i en rapportbok varje vecka. Däremot bjuder lärare sällan in eleverna till diskussioner och efterfrågar elevers åsikter om undervisningen och dess innehåll.

Omgivningsfaktorer i lärmiljön

Granskningen visar att den fysiska miljön till största del är utformad så att den skapar *tillgänglighet*. Klassrummet är utformat och majoriteten av eleverna är placerade så att de kan tillgodogöra sig genomgångar och ta del av lärarnas stöd om sådana behov uppstår. Under några lektioner visar granskningen att elever är placerade så att de inte kan följa med under genomgångar. Eleverna har inte haft något inflytande på utformandet av klassrummen men har kunnat påverka sin placering under enstaka lektioner.

Lärare har utformat klassrummen så att eleverna kan hämta böcker och material utan lärares hjälp vilket skapar förutsättningar för eleverna att utöva sin *autonomi*. På grund av skolans ålder och utformning finns en del begränsningar i den fysiska miljön på skolan i övrigt som delvis begränsar tillgängligheten för en del elever. Skolan har vidare begränsat med utrymme och grupprum vilket delvis påverkar möjligheten till flexibilitet.

Den psykosociala miljön är sådan att elever blir *erkända* genom ett respektfullt bemötande. Lärarna tar ansvar för att det råder ett tryggt och respektfullt klimat i klassen. Även om lärare ser utmaningar i arbetet med att skapa en ömsesidig acceptans inom klassen är det något de arbetar aktivt med genom att försöka påverka elever till ökad tolerans. Vidare agerar lärare snabbt vid eventuella händelser eller konflikter.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område avseende undervisningens aktiviteter och lärares ageranden. Huvudmannen behöver se till att:

- Lärare utformar undervisningen så att alla elever ges kontinuerlig möjlighet att delta i en gemensam handling i par eller grupp tillsammans med andra elever.

Skolinspektionen bedömer att lärare inte ger alla elever möjlighet att *samhandla* med andra elever i tillräcklig utsträckning och därigenom utvecklas i interaktion med andra elever. Observationerna visar att det sällan förekommer par- eller grupparbeten mellan eleverna. Endast under en observerad lektion ges elever som ingår i ett mindre sammanhang möjlighet att delta i ett moment där de arbetar parvis för att lösa en uppgift. Lärare anger i intervju att det är vanligt att lektioner är lärarledda eller att elever arbetar enskilt. Enligt lärarna har det tidigare varit oroligt i klassen och därför har de haft fokus på trygghet och studiero, vilket medfört att de sällan planerar in moment med par- eller grupparbeten. Även om lärare uppger att de ibland vid halvklass i något ämne låter eleverna samarbeta mer laborativt istället för att endast arbeta i böckerna, sker inte grupparbete i någon högre utsträckning eftersom det kräver mycket planering och förberedelser. Eleverna berättar i intervju att det händer att de får arbeta tillsammans parvis i ett ämne, däremot får de sällan arbeta med några grupparbeten. Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att lärare inte utformar undervisningen så att alla elever kontinuerligt ges möjlighet att samhandla med andra. På så sätt behöver lärares arbete med att skapa förutsättningar för alla elever att vara delaktiga i undervisningen utvecklas.

- Lärare skapar möjlighet för alla elever att utnyttja det gemensamma talutrymmet och därmed bli lyssnade till.

Skolinspektionen bedömer att lärare inte arbetar i tillräcklig utsträckning med att ge alla elever *erkännande* genom att se till att alla elever kan utnyttja det gemensamma talutrymmet och därmed bli lyssnade till. Under samtliga observerade lektioner är det oftast pojkar som besvarar lärares frågor. Vid tillfällen då både pojkar och flickor räcker upp händerna får pojkar oftare frågan. Under de observerade lektionerna använder lärare aldrig någon metod, som att exempelvis dra namnstickor, för att fördela ordet mellan eleverna. Lärare anger att de inte har någon särskild metod för att fördela talutrymmet under lektionerna. Lärare säger att även om de försöker tänka på hur de fördelar ordet finns det en risk för att samma elever ofta får svara på frågorna. En lärare uppger att hen ibland försöker ge frågan till varannan pojke respektive flicka men enligt läraren blir det ändå oftast pojkarna som svarar. Enligt ett par elever händer det att elever inte får frågan trots att de kan, därför att de ofta räcker upp handen. Eleverna bekräftar dock i intervjuer att det oftast är pojkar som besvarar lärares frågor. Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att lärare inte skapar möjlighet för alla elever att bli lyssnade till. På så sätt behöver lärares arbete med att skapa förutsättningar för alla elever att vara delaktiga i undervisningen utvecklas.

- Lärare utformar undervisningen så att alla elever ges möjligheter att utöva ett reellt inflytande över undervisningens innehåll och arbetssätt.

Skolinspektionen bedömer att lärare inte ger elever möjlighet att utöva sin *autonomi* i tillräcklig utsträckning genom att kontinuerligt låta elever ha inflytande över undervisningens innehåll och arbetssätt. Observationer visar att flertalet lektioners innehåll och uppgifter är fastställda av lärare utan att elever har fått möjlighet att påverka eller delge synpunkter. I något ämne kan elever själva välja material, men i övrigt arbetar eleverna med samma uppgifter. Vidare visar observationer att elever vid enstaka tillfällen under en skolvecka ges möjlighet att påverka vilka uppgifter som ska genomföras utifrån ett utbud som bestäms av läraren. Enligt lärare har det varit fokus på att skapa trygghet i klassen, men det finns en ambition att göra eleverna mer autonoma och ge dem mer handlingsutrymme med tiden. Samtidigt finns det lärare som anger att de är tveksamma till att ge eleverna inflytande eftersom det kräver mycket förberedelser. Lärare säger vidare att den lärarstyrda undervisningen har lett till att eleverna har svårighet att välja när de står inför denna möjlighet. I intervju med elever

framkommer det att det finns elever som är tveksamma till att säga vad de tycker. Det kan exempelvis gälla att uppgifter ibland upplevs vara alltför lätta. Någon elev uttrycker att de inte ifrågasätter utan bara lyder vad lärarna säger. Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att lärare inte utformar undervisningen så att den i tillräcklig utsträckning främjar elevers möjlighet att utöva ett reellt inflytande över undervisningen. På så sätt behöver lärares arbete med att skapa förutsättningar för alla elever att vara delaktiga i undervisningen utvecklas.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 8 juni 2018 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Huvudmannen ska vid uppföljningen även redovisa hur granskningens resultat används övergripande i hela verksamheten. Vidare ska huvudmannen redovisa hur rektorn och huvudmannen följer upp de vidtagna åtgärderna samt i vilken grad man bedömer att åtgärderna har fått avsedd effekt.

Redogörelsen skickas via E-post till, skolinspektionen.linköping@skolinspektionen.se
Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2016:11440) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Allan Westerdahl
Enhetschef/Beslutsfattare

Anders Kennberg
Utredare/Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/forutsattningar-for-delaktighet-i-undervisningen/>

Bilageförteckning

Bilaga 1	Bakgrundsuppgifter om verksamheten
Bilaga 2	Definition av delaktighet
Bilaga 3	Granskningens författningsstöd

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Herrgårdsskolan är en F-5 skola med totalt 355 elever. Skolan leds av en rektor och lärarna och förskollärarna fördelas i två grupper i samband med arbetsplatsträffar. Skolan har en utvecklingsgrupp med representanter från samtliga verksamheter inom skolan. Skolan har fyra förstelärare varav en är specialpedagog.

Inom årskurs 5 arbetar flera lärare utifrån sina ämnesområden. Det finns två lärare med huvudansvaret för undervisningen i den klass i årskurs 5 som var föremål för granskningen.

Någon nationell statistik finns inte för årskurs 5. Resultaten från de nationella proven för årskurs 3 från 2016 visar att andelen elever som nådde kravnivån i matematik ligger under snittet i riket. I svenska nådde flertalet av eleverna kravnivån i de olika delarna och resultaten är i linje med eller något över resultaten i riket, bortsett från stavning och att skriva berättande text samt faktatext

I årskurs 5 finns sammanlagt 53 elever, 23 flickor och 30 pojkar. I klassen som var föremål för granskningen finns 28 elever

Bilaga 2: Definition av delaktighet

Skolinspektionen använder en definition av delaktighet som har utvecklats av främst professor Ulf Janson vid institutionen för pedagogik och didaktik vid Stockholms universitet. Denna definition är också den som används och har vidareutvecklats av Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Enligt denna definition består delaktighet av sex identifierbara aspekter: *tillhörighet, tillgänglighet, samhandling, erkännande, engagemang och autonomi*.⁵

Aspekten *tillhörighet* innebär att eleven formellt tillhör skolan, klassen eller gruppen. Det betyder att eleven, genom att vara inskriven i en skola och placerad i en klass, har rätt att delta i den aktivitet som ska genomföras och ingå i det sammanhang som råder. Detsamma gäller om läraren tilldelat eleven en gruppstillhörighet för ett särskilt moment i en undervisningssituation.

Aspekten *tillgänglighet* består av tre olika delar. *Fysisk tillgänglighet* som innebär att miljön är anpassad och därmed tillgänglig för alla elever. Det handlar exempelvis om att elever kan ta sig till och använda platser och miljöer, men också att undervisningsobjekt är tillgängliga för alla. Vidare består aspekten *tillgänglighet* av *tillgängligt meningsskapande* det vill säga skolans ansvar för att se till att alla elever förstår sammanhangets mening och innebörd. Slutligen innebär *kommunikativ tillgänglighet* att alla elever ges möjlighet att förstå både talat språk och annan icke-verbal kommunikation.

Aspekten *samhandling* innebär att eleven ges möjlighet att vara med i utförandet av en gemensam aktivitet. Det handlar om gemenskap och interaktion elever emellan, exempelvis under idrotten eller vid grupparbeten. Det behöver dock inte betyda att alla elever gör samma sak inom en aktivitet, utan att alla elever bidrar till aktivitetens genomförande.

Aspekten *erkännande* är en delaktighetsaspekt som handlar om andras uppfattningar och acceptans och innebär exempelvis att elever uppfattas tillföra något till gruppen eller sammanhanget. Det betyder således att elever accepteras som de är av de andra eleverna, men också av lärare och av annan personal, och att elevers medverkan i en aktivitet inte ifrågasätts av andra.

Aspekten *engagemang* är en egenupplevd aspekt av delaktighet. Engagemang kan inte avkrävas elever och enbart indirekt skapas av andra. Det handlar om huruvida elever upplever sig engagerade och motiverade i en undervisningssituation. Något som kan vara beroende av de förutsättningar som andra delaktighetsaspekter ger, exempelvis utifrån den grad av tillgänglighet som råder eller i form av andras erkännande.

⁵ Se exempelvis Szönyi, K. och Söderqvist Dunkers, T. (2015). *Där man söker får man svar. Delaktighet i teori och praktik för elever med funktionsnedsättning*. FoU skriftserie nr 2. Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Aspekten *autonomi* handlar om att elever har inflytande över den egna situationen, d.v.s. att elever har möjlighet att bestämma över det egna handlandet, vad som ska göras, hur det ska göras, och tillsammans med vilka, dock inom de ramar som skolans regler ger. I detta ingår även inflytande och reflektioner över det egna lärandet.

Bilaga 3: Granskningens författningsstöd

1 kap. 3 § skollagen (SFS 2010:800)

I denna lag avses med undervisning: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden.

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

1 kap. 8 § skollagen, andra stycket

I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet.

1 kap. 9 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

1 kap. 10 § skollagen

I all utbildning och annan verksamhet enligt denna lag som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år.

Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne.

Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

2 kap. 25 § skollagen

För eleverna i grundskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

3 kap. 3 § skollagen

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

3 kap. 5a § skollagen

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, såvida inte annat följer av 8 §.

3 kap. 10 § skollagen

För en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

4 kap. 9 § skollagen

Barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.

Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen.

5 kap. 3 § skollagen

Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

5 kap. 2 § skolförordningen (SFS 2011:185)

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Prop. 2009/10:165, Den nya skollagen - För kunskap, valfrihet och trygghet, s. 221

I förskolans och skolans uppdrag ligger att alla barn och elever ska ges bästa möjliga förutsättningar att utifrån sina behov och förutsättningar utvecklas så långt som möjligt i enlighet med utbildningens mål. I detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Förskolan och skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människa.

Prop. 2009/10:165, s. 229

Likvärdighet betyder inte likformighet eller att alla elever ska få lika mycket resurser. Likvärdighet upprätthålls av mål i skollag och läroplaner, betygskriterier, bestämmelser om minsta garanterad undervisningstid, ämnen, lärarbehörighet, särskilt stöd, överklagande samt tillsyn och kvalitetsgranskning. Likvärdighet innebär här att de fastställda målen kan nås på olika sätt beroende på lokala behov och förutsättningar. Kvaliteten i verksamheten ska dock ha lika hög nivå oavsett var i landet verksamheten bedrivs.

Prop. 2009/10:165 s. 276

Arbete med elevhälsa förutsätter vidare en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling.

Prop. 2009/10:165, s. 367

Elever är olika och har olika behov. De har alla rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Därför måste skolan möta eleverna på olika sätt. Skolgången ska således anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Denna anpassning får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta. Det är också av stort värde mot bakgrund av grundskolans fostrande uppgift att elever med olika bakgrund och skilda förutsättningar kan mötas i skolan.

Lgr 11⁶, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller

⁶ Förordningen (SKOLFS:2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet reviderades genom SKOLFS 2017:11 och ändringen trädde i kraft den 1 juli 2017. Bilagan till förordningen får tillämpas på utbildning som påbörjas efter ikraftträdandet och ska tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2018. Skolinspektionen tillämpar den gamla lydelsen i denna kvalitetsgranskning, d.v.s. lydelsen före ändringen genom SKOLFS 2017:11.

annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag

Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden.

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället.

En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.

Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass och enskilt.

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan lära, utforska och arbeta självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin förmåga.

Läraren ska

- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan,
- stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter och
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla elever.

Alla som arbetar i skolan ska

- främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön.

Läraren ska

- utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan och
- svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad.

Lgr 11, 2.8 Rektors ansvar

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Rektorn har ansvar för att

- skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.